

Asia: VN/19873/2023

Lausuntopyyntö syyteneuvottelun käyttöalan laajentaminen; työryhmän mietintö

Nykytila

Mitä huomioita teillä on nykytilaa koskien?

Syyteneuvottelun käyttö ollut pitkään vähäinen tavoitteisiin nähden. Menettelyn käyttöä ja käyttöalaa tulee eri keinoin pyrkiä laajentamaan osana koko rikosprosessiketjun toiminnan tehostamista. Tehostamiselle on olemassa tarve tutkinta- ja käsittelyaikojen pidentymisen ja niistä aiheutuvien kulujen hillitsemiseksi sekä rikosten yleisen selvitystason ylläpitämiseksi.

Keskeiset ehdotukset

Velvollisuus arvioida syyteneuvottelun edellytyksiä

Ehdotus on kannatettava syyteneuvottelun tunnettavuuden lisäämiseksi ja yhdenmukaisen käytön turvaamiseksi.

Ilmoitukset asianosaisten oikeuksista

-

Syyteneuvottelun kohteena olevat rikokset

Ehdotus menettelyn laajentamiseksi on kannatettava, joskin tavoitetilaa verrattuna liian varovainen. Lausunnossa on oikein kiinnitetty huomiota siihen, että rikosvastuun tulee toteutua ja kohdentua oikein. Tämä ei ole ristiriidassa sen kanssa, että rikosprosessin tulee toimia tarkoituksenmukaisesti eli järkevällä resurssien käyttämisellä paitsi kussakin vaiheessa mutta myös kokonaisuutena.

Yhteisösakosta neuvottelu

Ehdotus on kannatettava.

Liiketoimintakiellosta neuvottelu

Liiketoimintakiellon erilaisista tarkoituksista huolimatta ehdotus on kannatettava, mikäli syyteneuvottelua halutaan lisätä.

Rikoshyödyistä neuvottelu, kun se liittyy asianomistajan vahingonkorvausvaatimukseen

Rikoshyödyistä neuvotteluun liittyy niin periaatteellisia kuin käytännöllisiä näkökohtia, jotka antavat aiheen kriittiseen suhtautumiseen. Toisaalta on korostettava sitä, että lainsäädännön suomasta mahdollisuudesta neuvotella ei automaattisesta seuraa selvänä pidettävää hyötyä rikoksentekijälle. Tämän vuoksi rikoshyödyistä neuvottelemista ei tulisi kategorisesti sulkea pois.

Syyteneuvottelu muutoksenhakuasteessa

-

Seuraamuskannanottojen informatiivisuus

Ehdotus on kannatettava.

Tunnustamisoikeudenkäynnin määräaika

Ehdotus on kannatettava.

Esitutkintalain mukainen tunnustamismenettely

Tunnustamismenettelystä luopumiselle voi sinänsä olla sääntelyn selkiyttämiseen liittyviä perusteita. Sitä on kuitenkin käytetty joissain tapauksissa ja saadut kokemukset ovat olleet hyviä. Jos tunnustamismenettelystä luovutaan ja samalla pysytetään asianomistajan suostumusedellytys syyteneuvottelussa, rikosprosessin tehostamistavoite vaarantuu.

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Säästöt riippuvat siitä, missä vaiheessa prosessia ja missä määrin menettelyn käyttö lisääntyy. Lakimuutosten toimeenpanoon ja kouluttamiseen panostamisella on suuri merkitys säästöjen muodostumisessa.

Millaisia viranomaisvaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Mahdollisuus oikeuden saatavuuden nopeutumiseen ja muutoksenhaun tarpeen vähenemiseen.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Miten kommentoitte muita toteuttamisvaihtoehtoja (mietinnön jakso 5) ja erillisessä muistiossa esitettyjä ratkaisuvaihtoehtoja? Millaisia vaikutuksia niillä olisi?

Asianomistajan suostumuksen edellyttäminen on syyteneuvottelun käyttöalan suppeuden ohella keskeinen syy syyteneuvotteluiden vähäisyyteen. Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset huomioon ottaen asianomistajan oikeuksia rikosprosessissa ja syyteneuvottelun laajempaa käyttöalaa tulisi harkita painokkaammin rikosprosessin joutuisuuden ja sujuvuuden näkökulmasta. Mikäli näihin nyt esitettyä merkityksellisempiin toteuttamisvaihtoehtoihin päädytään jatkossa, järkevänä pidettävät oikeusturvanäkökohdat tulee turvata.

Onko jokin muu tapa, jolla esityksen tavoitteet voitaisiin toteuttaa?

-

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

-

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

.

Yleisesti ottaen mietintö on hyvin laadittu sisältäen muun ohella lausuntopalautteen monipuolista pohdintaa. Tämä tulee lisäämään jonkin verran käyttöalaa, mutta enempäänkin olisi ollut tehtävänannon myötä mahdollisuudet.

Maakanen Tapio
Oulun käräjäoikeus - Antti Karjala ja Jyrki Määttä